Överförmyndaren

DÖDSBOFÖRVALTNING

Informationen riktar sig till dig som är ställföreträdare (god man, förvaltare eller förmyndare) för en huvudman eller ett omyndigt barn som har del i ett dödsbo. Vad som tas upp om huvudman är tillämpligt även för omyndigt barn om inget annat nämns.

Ditt uppdrag som ställföreträdare är att bevaka huvudmannens rätt i dödsboet och se till att huvudmannen får ut det arv som hen har rätt till enligt lag eller testamente. I ditt uppdrag ingår att se till att en bouppteckning förrättas och att den skickas in till Skatteverket.

Ställföreträdaren ska även inhämta Överförmyndarens tillstånd när ett sådant behövs. Det gäller till exempel vid en försäljning av ett dödsbos fasta egendom eller bostadsrättslägenhet.

En boutredning ska avslutas genom bodelning och arvskifte eller genom avtal om sammanlevnad i oskiftat bo. I båda fallen krävs Överförmyndarens godkännande.

Observera att det kan uppstå jävssituationer som gör att en ställföreträdare inte kan företräda sin huvudman, läs mer om detta i avsnittet ”Vid risk för intressekonflikt”. Då behövs en opartisk god man förordnas enligt 11 kap 2 § föräldrabalken.

Vem ska upprätta bouppteckning, bodelning och arvskifte?

Överförmyndaren rekommenderar att en familjerättsjurist eller annan sakkunnig hanterar såväl bouppteckning, bodelning och arvskifte. Enklare dödsbon kan i vissa fall hanteras och avslutas utan professionell hjälp. Finns inga tillgångar alls, läs mer om dödsboanmälan nedan.

Bouppteckning

Vid ett dödsfall ska en bouppteckning förrättas inom tre månader från dödsfallet. Det är dödsbodelägarna gemensamt som ansvarar för att bouppteckning upprättas. Ställföreträdaren har att bevaka att en bouppteckning förrättas. Av bouppteckningen ska bland annat framgå vem eller vilka som har rätt att företräda dödsboet, det vill säga vilka som är dödsbodelägare. Vidare ska den avlidnes tillgångar och skulder tas upp per dödsdagen. Efter förrättningen ska bouppteckningen skickas in till Skatteverket för registrering. Detta ska ske inom fyra månader från dödsdagen.

Dödsboanmälan

Om den avlidne saknar tillgångar eller enbart efterlämnar tillgångar som täcker begravningskostnader och andra kostnader på grund av dödsfallet, ska en anmälan om detta göras till socialförvaltningen i den avlidnes hemkommun. Kommunen är skyldig att göra en dödsboanmälan till Skatteverket. I dessa fall behöver inget arvskifte upprättas eftersom det inte finns några tillgångar att fördela. Ställföreträdaren behöver dock lämna en redogörelse till Överförmyndaren, tillsammans med en kopia av dödsboanmälan, där du uppger att dödsboet är ett så kallat bristbo.

Testamente

Om den avlidne efterlämnar ett testamente ska ställföreträdaren delges testamentet. Som ställföreträdare får du *aldrig* godkänna ett testamente utan du ska bara bekräfta att du har tagit del av det för din huvudmans räkning. Ställföreträdaren ska vidare ta ställning till om det finns skäl att begära jämkning eller klandra testamentet. Jämkning kan göras för att exempelvis begära ut en laglott. Klander görs om något formfel upptäckts i testamentet. Du har sex månader på dig att begära jämkning eller klandra ett testamente, därefter vinner testamentet laga kraft. Först när ett testamente har vunnit laga kraft kan ett arvskifte göras.

Om din huvudman är **bröstarvinge**[1] och testamentet innebär att din huvudman inte får ut åtminstone hela sin laglott[2], behöver du göra ett förbehåll för laglotten genom att begära jämning inom sex månader. Gör du inte det får huvudmannen inte ut sin laglott, vilket medför en ekonomisk förlust.

Arvsavstående

En ställföreträdare får inte avstå arv eller testamentslott för sin huvudmans räkning. Endast om Överförmyndaren samtycker till det får ett arvsavstående ske enligt 3 kap 9 § ärvdabalken.

Om den avlidne var gift eller sambo – bodelning

Äkta makar

Om den avlidne var gift ska en bodelning förrättas enligt reglerna i äktenskapsbalken innan ett arvskifte kan äga rum. Makars tillgångar kan antingen vara giftorättsgods eller enskild egendom. Giftorättsgods är allt som makarna ägde vid dödsfallet, om det inte fanns äktenskapsförord eller annan föreskrift om att viss tillgång skulle vara enskild egendom.

[1] barn till den avlidne
[2] laglotten är hälften av arvslotten

Giftorättsgods ska tas med i en bodelning medan enskild egendom undantas från bodelningen.

En bodelning behöver dock *inte* göras om

- makarna enbart har gemensamma barn,
- maken är ensam dödsbodelägare eller
- om det enbart finns enskild egendom och inget testamente säger något annat.

Bodelningen inleds med att varje makes giftorättsgods och skulder sammanställs per den avlidnes dödsdag. Från varje makes giftorättsgods räknas sen dennes eventuella skulder bort. Det som finns kvar från varje make räknas samman och delas sen upp i två lika stora delar. En make kan aldrig bli skyldig att täcka den andre makens skulder.

Om den avlidne tidigare har varit gift kan du behöva en kopia av tidigare avlidne makes/makas bouppteckning för att bedöma om du ska samtycka till egendomens fördelning eller inte.

Om din huvudman är efterlevande och har störst tillgångar

Om den efterlevande maken har större tillgångar än den avlidne maken kan hen begära att få behålla sitt eget giftorättsgods. Då blir fördelningen inte 50/50. Om din huvudman är den efterlevande maken kan det finnas anledning för dig att åberopa detta undantag, du behöver annars motivera varför du inte har gjort det.

En efterlevande make har alltid rätt att få ut fyra prisbasbelopp, förutsatt att tillräckligt med pengar finns kvar i dödsboet efter avdrag för skulder. I den efterlevande makens andel ingår det hen har erhållit vid bodelningen. Uppgår inte den andelen till fyra prisbasbelopp tas resterande belopp från dödsboet innan eventuell övrig fördelning görs av dödsboets tillgångar.

Sambor

Om ett samboförhållande upphör genom att en sambo avlider sker en bodelning bara om det begärs av den efterlevande sambon. Den måste begäras senast när bouppteckningen förrättas. En efterlevande sambo har rätt att vid fördelning av samboegendomen som sin andel alltid få ut två prisbasbelopp, förutsatt att detta belopp finns kvar i dödsboet efter avdrag för skulder. I denna andel inkluderas vad den efterlevande har erhållit vid bodelningen. Uppgår inte den andelen till två prisbasbelopp tas resterande belopp från dödsboet innan eventuell övrig fördelning görs av dödsboets tillgångar.

Om en person är sambo är det bara bostad och bohag som ska fördelas, förutsatt att de är förvärvade för gemensam användning. Bohag är exempelvis möbler, hushållsmaskiner och annat inre lösöre som är avsett för det gemensamma hemmet. Fritidshus, bil, båt eller saker som används huvudsakligen för fritidsändamål ingår inte i en bodelning enligt sambolagen.

Fast egendom eller bostadsrätt

Om det i dödsboet finns fast egendom eller en bostadsrättslägenhet som ska säljas, ska Överförmyndaren samtycka till försäljningen, för att försäljningen ska bli giltig. Ställföreträdaren bör inte lämna fullmakt till någon att skriva under köpekontrakt och överlåtelseavtal. Detsamma gäller för uttag av pantbrev och upptagande av lån inom ramen för dödsboet. Kontakta Överförmyndaren för att få mer information.

Arvskifte

Ett arvskifte är en överenskommelse mellan dödsbodelägarna om hur kvarlåtenskapen ska fördelas. Ett arvskifte ska vara skriftligt. Samtliga dödsboets tillgångar och skulder ska tas upp till dagsaktuellt värde per en specifik dag, skiftesdagen (datum för skifteshandlingens upprättande). För fast egendom eller bostadsrättslägenhet ska värderingsintyg från en oberoende sakkunnig (mäklare eller värderingsman) bifogas. Huvudman som förstår vad saken gäller och omyndiga barn som fyllt 16 år ska få tillfälle att yttra sig över skifteshandlingen.

En ställföreträdare bör inte lämna fullmakt till någon annan att skriva under ett arvskifte. Innan du undertecknar arvskiftet ska du kontrollera bokföringen över vad som skett med dödsboets tillgångar och skulder från dödsdagen till skiftesdagen. Överförmyndaren behöver också se den redovisningen, se nedan under avsnittet ”Ansökan till Överförmyndaren”. Du behöver även se till att huvudmannens andel är korrekt uträknad.

När samtliga dödsbodelägare har undertecknat arvskiftet ska du skicka in det till Överförmyndaren tillsammans med en ansökan om Överförmyndarens samtycke till fördelningen. Först efter Överförmyndarens godkännande är skiftet giltigt och arvet kan betalas ut.

Ensam dödsbodelägare

Om huvudmannen är ensam dödsbodelägare krävs inget arvskifte. Ställföreträdaren behöver dock redovisa till Överförmyndaren att dödsboets samtliga tillgångar har överförts till huvudmannen, till exempel i form av insättningskvitton eller lagfartsbevis. Du behöver oftast även lämna en redovisningsräkning. Läs mer om den och om spärr på konto nedan.

Boutredningsman

Om dödsbodelägarna inte kan komma överens om hur dödsboet ska hanteras eller hur dödsboet ska skiftas kan en delägare ansöka hos tingsrätten om att en boutredningsman eller skiftesman ska ta över. Observera att detta ofta medför en hög kostnad för dödsboet, eftersom det är dödsboet som ska betala boutredningsmannens arvode.

Om en av tingsrätten utsedd boutredningsman eller skiftesman har upprättat arvskiftet och skrivit under detta utan dödsbodelägarnas underskrift, är skiftet att betrakta som ett tvångsskifte och Överförmyndarens samtycke ska inte inhämtas. Arvskiftet ska dock lämnas in till Överförmyndaren för kännedom.

Skifteshinder - om dödsboet inte avslutas inom sex månader

Huvudregeln är att ett arvskifte ska ske inom sex månader från dagen då bouppteckningen förrättades. När ett testamente finns är det däremot inte alltid möjligt att skifta inom sex månader på grund av testamentets klanderfrist. Läs mer om det ovan under ”När det finns ett testamente”.

Om dödsboet inte skiftats inom sex månader efter att bouppteckningen har förrättats måste du lämna in en skriftlig redogörelse (Redogörelse för skifteshinder) till Överförmyndaren om anledningen till detta. En sådan redogörelse ska sedan lämnas var sjätte månad om inget skifte sker och om inte något avtal ingås om sammanlevnad i oskiftat bo. Observera att även ett avtal om sammanlevnad i oskiftat bo kräver Överförmyndarens samtycke.

Vid risk för intressekonflikt

Du kan *inte* företräda din huvudman om ni båda exempelvis är delägare i samma dödsbo. Samma sak gäller om din maka/make/sambo är delägare i samma dödsbo som huvudmannen. För barn innebär detta att om ni är två förmyndare, så kan inte den ena förmyndaren företräda det gemensamma barnet i dödsboet om den andra förmyndaren är dödsbodelägare.

Om du och din huvudman har del i samma dödsbo måste en tillfällig god man förordnas av överförmyndaren enligt 11 kap 2 § föräldrabalken. Den tillfällige gode mannen företräder huvudmannen i dödsboet och ska bland annat underteckna arvskiftet i huvudmannens ställe och ansöka om överförmyndarens samtycke till arvskiftet.

När uppdraget är slutförd och redovisat till överförmyndaren beslutar överförmyndaren att den tillfällige gode mannens uppdrag ska upphöra. Den tillfällige gode mannen har rätt att få arvode för uppdraget.

Sammanfattningsvis, om det finns minsta risk för en intressekonflikt, kontakta överförmyndaren så snart som möjligt för mer information så att allt går rätt till från början.

Ansökan till överförmyndaren

När bodelningsavtal och arvskifte är upprättat är det dags att ansöka om överförmyndarens samtycke till egendomens fördelning enligt 15 kap 5 § föräldrabalken. Detta gör du först när alla dödsbodelägare har undertecknat handlingarna. Du ska underteckna för din huvudmans räkning.

Dessa handlingar behöver Överförmyndaren i Ekerö kommun för att kunna ta beslut:

1. **Skriftlig ansökan** om överförmyndarens samtycke från ställföreträdare (samtliga ställföreträdare om fler finns). Observera att endast ställföreträdaren är behörig att ansöka om överförmyndarens godkännande. *Blankett finns på www.ekero.se*

2. **Yttrande från huvudman och omyndigt barn som fyllt 16 år.**

3. **Bodelning- och arvskifteshandling i original**. Alla dödsbodelägare måste ha undertecknat handlingen och ställföreträdaren ska ha undertecknat den för huvudmannens räkning innan Överförmyndaren kan lämna sitt samtycke.

   Kopia av den inregistrerade **bouppteckningen** samt eventuellt testamente (om inte överförmyndaren redan har fått dessa handlingar).

4. **Redovisningsräkning.** En redovisningsräkning är en sammanställning över alla transaktioner som har skett i dödsboet från dödsdagen till och med skiftesdagen. Redovisningsräkningen ska omfatta både dödsboets tillgångar och skulder. Redovisningen är viktig för att säkerställa att alla delägare i dödsboet kan få en klar bild över hur dödsboet har förvaltats. En redovisningsräkning ska innehålla kontoutdrag (från dödsdagen till skiftesdagen) från dödsboets samtliga konton. Alla insättningar och utgifter ska framgå. Om det inte tydligt framgår av kontoutdraget vad en post avser, ska verifikat som styrker insättningen eller utgiften bifogas.

   Om dödsboets tillgångar har avyttrats ska underlag såsom kvitton (exempelvis avseende bilar och lösöre) och avräkningsnotor (exempelvis avseende värdepapper) bifogas. Om dödsboet har sålt fast egendom eller bostadsrättslägenhet ska en kopia av likvidavräkningen sändas, om försäljningen inte tidigare har redovisats till överförmyndaren.

Om det är oklart vad en utgiftspost avser eller om det till exempel endast står ”räkning ” eller ”räkningar” på kontoutdraget ska fakturakopior eller liknande bifogas. Har flera fakturor betalts samtidigt ska kopia av bankens betalningsuppdrag också sändas med.

5. **Verifikat för tillgångarna** som ska skiftas per skiftesdagen, exempelvis saldobesked från bank, om uppgiften inte redan framgår av kontoutdrag.

6. **Värderingsutlåtande.** Om det finns tillgångar såsom fastigheter, tomträtter, bostadsrättslägenheter eller lösöre av högre värde ska dessa värderas för att kunna fördelas rättvist mellan delägarna. Värderingsutlåtanden ska bifogas.

Redovisning av skiftet

När Överförmyndaren har samtyckt till egendomens fördelning enligt arvskiftet ska ställföreträdaren bevaka att huvudmannens del av arvet överförs till huvudmannen. Du ska redovisa till Överförmyndaren att huvudmannen har fått sin andel skiftad till sig. Det gör du enklast genom att skicka in ett kontoutdrag som visar på insättningen av arvet. Arvet ska sättas in på överförmyndarspärrat konto i huvudmannens namn.

När ett omyndigt barn erhållit ett arv som överstiger ett prisbasbelopp ska hela arvet sättas in på ett överförmyndarspärrat konto i barnets namn.

Om huvudmannen har ärvt fast egendom eller bostadsrättslägenhet ska lagfartsbevis respektive utdrag från bostadsrättsföreningens medlemsregister sändas till Överförmyndaren. Om arvet består av värdepapper ska utdrag från banken som visar att värdepappren överförts till huvudmannen sändas in.

Mer information om dödsboförvaltning

www.efterlevandeguiden.se
www.konsumenternas.se/spara/fakta/om-dodsbon
www.skatteverket.se/privat/folkbokforing/narenanhorigdor/bouppteckning
www.domstol.se/amnen/familj/dodsfall-och-arv/

EKERÖ KOMMUN
Överförmyndaren

Kontaktuppgifter till Överförmyndaren i Ekerö kommun

Du är alltid välkommen att kontakta överförmyndarkansliet i Ekerö kommun om du vill ha mer information. Telefontid helgfria vardagar mellan kl. 9-11 på telefonnummer 08-124 57 150. Det går också bra att skriva eller mejla.

Adress: Box 205, 178 23 Ekerö
Besök: Tappströmsvägen 2
Telefon direkt: 08-124 57 150 (vardagar kl. 9-11)
E-post: of@ekero.se
Hemsida: www.ekero.se

Överförmyndaren e-tjänster och blanketter hittar du på hemsidan eller via denna länk: Omsorg & hjälp (ekero.se)

Senast uppdaterad 2025-12-01